

به نام خدا

دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان

مدیریت فرهنگی

مفاهیم و راهبردها

تألیف :

دکتر علی رشیدپور

دکتر محمدمهدی مظاهری

۱۳۹۴

سرشناسه	: رشیدپور، علی، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت فرهنگی مفاهیم و راهبردها
مشخصات نشر	: اصفهان : دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۴ ص.: جدول، نمودار
شابک	: 978-964-10-3230-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nliai.ir قابل دسترسی است
یادداشت	: کتابنامه.
شناسه خزوده	: مظاهری، محمدمهدی، ۱۳۳۹ -
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات اصفهان
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۹۶۵۷۷

واحد خوراسگان - اصفهان

ناشر: معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان (اصفهان)

نشانی: اصفهان، خیابان جی، صندوق پستی ۸۱۵۹۸۰۸۸

تلفن: ۰۳۱-۳۵۳۵۴۰۰۱، فاکس: ۰۳۱-۳۵۳۵۴۰۶۰، Email: info@khu.ac.ir

---

مدیریت فرهنگی مفاهیم و راهبردها

علی رشیدپور، محمدمهدی مظاهری

• مدیر تولید: فاطمه دادرس

• شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۴

ناشرهمکار: انتشارات اندیشه گویا

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

ISBN: 978-964-10-3230-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۳۲۳۰-۴

پیش‌گفتار

فرهنگ یک قوم یا یک ملت به مثابه شخصیت یک فرد، بیانگر هویت جامعه و تعیین‌کننده نحوه‌ی احساس، اندیشه و رفتار جامعه است. با توجه به این تعریف، فرهنگ عصاره ارزش‌ها، آداب، سنن و در مجموع نحوه زندگی اجتماعی مردم یک جامعه محسوب می‌شود. از این رو توجه به آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. در این زمینه امام خمینی (ره) در مورد نقش فرهنگ، در تاریخ ۱۳۶۰/۶/۳۱ می‌فرمایند:

«بی‌شک، ترین عری که در موجودیت هر جامعه دخالت دارد، فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ، جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هر چند جا، در بعدهای اقتصادی، سیاسی و صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد، ولی بوج، پوک و میان نهی است. اگر فرهنگ جامعه‌ای وابسته و متأثر از فرهنگ مخالف باشد، ناچار دیگر ابعاد آن جامعه به جانب مخلف گرایش پیدا می‌کند و بالاخره در آن مستهلک می‌شود و موجودیت خود را در تمام ابعاد از دست می‌دهد».

در تمامی ابعاد زندگی بشری، فرهنگ حضوری همیشگی و تأثیری عمیق و انکارناپذیر دارد. کمتر موضوعی را می‌توان در زندگی اجتماعی جوان یافت که به نحوی مرتبط با فرهنگ و یا تحت تأثیر آن قرار نداشته باشد. امروزه سرنوشت جامع در تمامی سطوح تابعی از شاخصه‌های فرهنگی است. در جامعه جهانی کشورها به فضای رقابتی شده‌اند که هرگونه فعالیت در این فضا مستلزم توجه جدی به فرهنگ و خرده فرهنگ‌های مدرن، آن می‌باشد. توجه به تأثیر فراگیر فرهنگ و ابعاد وسیع آن می‌طلبد که ضمن شناخت و ردّ سولات ناشی از این عرصه، برای دستیابی به نرخ مطلوبی از رشد و توسعه در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین برای رفع موانع و چالش‌های فرا روی آن برنامه‌ریزی نمود. در واقع باید راه توسعه را از مسیر توسعه فرهنگی جستجو نمود. چرا که غفلت از چنین حوزه‌ی با اهمیت و تأثیرگذاری، می‌تواند عواقب جبران‌ناپذیری را در عرصه‌ی داخلی و بین‌المللی در برداشته باشد. امروزه فرهنگ صرفاً عاملی برای ایجاد وحدت و وفاق ملی، ایجاد انگیزه و تحول پیشرفت، حل مسائل و مشکلات اجتماعی و پرکردن اوقات فراغت افراد نیست. بلکه سرنوشت جوامع در شرایط کنونی در گرو عرصه فرهنگ است. پس نمی‌توان بی‌تفاوت از کنار آن عبور کرد. امروزه حتی کسانی که به مدیریت در عرصه‌ی فرهنگ نیز اعتقادی ندارند و برای این عرصه، آزادی

عمل بدون دخالت دولت را مطرح می کنند، لزوم حداقلی از مدیریت و برنامه ریزی را پذیرفته اند. اگرچه وقوع بخشی از تحولات حوزه فرهنگ اجتناب ناپذیر و خواه ناخواه مشمول تأثیراتی است که در این حوزه رخ می دهد اما می توان بخشی اعظمی از تحولات حوزه ی فرهنگ را شناسایی و برای آن سیاست گذاری و برنامه ریزی نمود. در غیر این صورت در دنیای پر رقابت امروزی، جوامعی که هدف و برنامه ای برای هدایت عرصه فرهنگ ندارند بدون شک در تعامل با دیگر فرهنگ های غالب، تحت تأثیر قرار می گیرند.

امروز با وجود توجه بسیار به مسایل فرهنگی از قبیل مدیریت فرهنگی، مهندسی فرهنگی، سیررزی فرهنگی، تهاجم فرهنگی، تأخر فرهنگی، مصرف فرهنگی و... از یک طرف و عدم وجود مبانی تئوریک علمی مناسب و مطلوب از طرف دیگر اغلب برنامه ها و فعالیت ها از کارایی و اثربخشی لازم برخوردار نیستند. لذا با توجه به پراکندگی مطالب و نوشته های اندک موجود، بر آن شدیم که برای مبانی مفید و مهم را با همکاری برخی از استادان محترم و دانشجویان دوره دکتری مدیریت برنامه ریزی فرهنگی به منظور استفاده علاقه مندان، دانشجویان و مسئولان حوزه فرهنگی کشور گردآوری نماییم. امید است طرح دیدگاه های مختلف در این موضوع بتواند راهگشای پژوهش های آینده باشد.

در این مجموعه به برخی از موضوعات اساسی از قبیل هوش فرهنگی، مهندسی فرهنگی، مدیریت مد و هم افزایی یا سینرژی فرهنگی و برخی از مباحث کاربردی همانند برنامه ریزی کالاها و خدمات فرهنگی و هنری، بازاریابی این کالاها و خدمات، صرف آن ها، صنعت و صنایع فرهنگی، کارآفرینی فرهنگی، برنامه ریزی استراتژیک فعالیت های فرهنگی همراه با نمونه کاربردی فعالیت های فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی و نقش کالاها و خدمات فرهنگی در ارتقای امنیت فرهنگی جامعه پرداخته می شود.

در این مجموعه علاوه بر آثار گردآورندگان کتاب از آثار دکتر اسماعیل کاوسی اولین دکتری مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی ایران، دکتر رضا اسماعیلی معاون فرهنگی واحد خوراسگان و آقایان مهرزاد شاه علی، عنایت الله آقایی، مصطفی عبدی، و خانم ها پروین خالصی، نرگس عطریان و الناز مشگی دانشجویان دوره دکتری مدیریت و برنامه ریزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان استفاده گردیده که لازم است در همین جا از زحمات ایشان کمال تشکر و قدردانی به عمل آید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹.....	فصل اول: نگاهی نو به موفقیت مدیران در شرایط تنوع فرهنگی (علی رشیدپور، دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
۳۱.....	فصل دوم: مدیریت مالی (علی رشیدپور، دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
۵۵.....	فصل سوم: مهندسی فرهنگی (اسماعیل کاوسی و علی شاه‌حسینی، دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق، دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی)
۶۷.....	فصل چهارم: هم‌افزایی فرهنگی (اسماعیل کاوسی، دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق)
۹۳.....	فصل پنجم: برنامه‌ریزی کالاهای خدمات فرهنگی - هنری، چالش‌ها و محدودیت‌های فرارو (محمد مهدی مظاهری و مهرزاد شاه‌علی: استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان، دانشجوی دکتری رشته مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)
۱۲۳.....	فصل ششم: صنعت و صنایع فرهنگی (پروین خالصی: دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)

- فصل هفتم: مصرف فرهنگی ۱۶۵
(علی رشیدپور: دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
- فصل هشتم: بازاریابی کالاها و خدمات فرهنگی هنری ۱۹۳
(علی رشیدپور و نرگس عطریان: دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان، دانشجوی دکتری رشته مدیریت، برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
- فصل نهم: کارآفرینی فرهنگی در ایران ۲۲۱
(الناز مشکو: دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
- فصل دهم: ارزیابی جایگاه برنامه‌ریزی استراتژیک در فعالیت‌های فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی و ارائه الگوی مناسب ۲۶۱
(محمدمهدی مظاهری و عنایت‌الله اقای: استاد ارشد و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان، دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)
- فصل یازدهم: برنامه‌ریزی فرهنگی مفهوم، اهداف، گونه‌ها، مراحل طراحی آن ۲۹۳
(رضا اسماعیلی: استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان)
- فصل دوازدهم: تأملی بر نقش کالاها و خدمات فرهنگی در ارتقای امنیت فرهنگی جامعه ۳۲۹
(مصطفی عیدی: دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان)